

γαρ. ἄτσαλους βόρ. ιδιώμ. ἄτσαλες Σκυρ. ἄτσελος Θήρ. ἄτσαλ-λος Κύπρ. Μεγίστ. Μῆλ. Σύμ. κ.ά. ἄτσαλ-λος Ρόδ. ἄτσελος Χίος ἄρτσαλος Πόντ. (Κερασ. *Οφ.) ἀνάτσαλους Λέσβ.

Τὸ μεσν. ἐπίθ. ἄτσαλος. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λ. ἀκαθόριστος. Ὁ Κορ. ἐν Ἀτ. 1, 381 ἀνάγει εἰς τὸ τοῦ Ἡσυχίου «ἄσκαλα· ἀκάθαρτα» ἢ «ἀττάλη· φάρυξις ὑπὸ φρυγῶν», ὁ ΔΜαυροφρ. Δοκίμ. 58 εἰς τὸ ἄκαλος, ὁ ΜΦιλήντ. Γλωσσογν. 2, 196 εἰς τὸ ἀτάσθαλος, ὁ δὲ G Meyer ἐν Indogerm. Forsch. 6, 107 εἰς τὸ Ἰταλ. *ascele*. Ἡ λ. ἴσως παρήχθη ἐκ τοῦ ἐπίθ. σαλός-ἄσαλος, καθὼς καὶ μωρός-ἄμωρος, χλομός-ἄχλομος κττ., περὶ ὧν ἰδ. ΣΨάλην ἐν Ἀθηνᾶ 28 (1916) Λεξικογρ. Ἀρχ. 54 τραπέντος τοῦ σ εἰς τσ καθὼς καὶ γλῶσσα-γλῶτσα, πρόσωπο-πρότσωπο κττ. Ὁ τύπ. Καρπ. ἄσ-σαλ-λος ἴσως ἐμφανίζει τὸν ἀρχικὸν τύπον, διότι αὐτόθι δὲν φαίνεται τρεπόμενον τὸ τσ εἰς σ ὡς ἀλλαχού. Διὰ τὸν τύπ. ἄρτσαλος ἰδ. DOeconomides Lautl. 117 καὶ ΦΚουκούλ. ἐν Ἀθηνᾶ 29 (1917) Λεξικογρ. Ἀρχ. 83 κέξ.

1) Ὁ μὴ ἀποδοχῆς ἄξιος, κακός, ἀντίθ. τοῦ καλός Θράκ. (Μυριόφ. Περίστασ. Σαρεκκλ. κ.ά.) Προπ. (Ἀρτάκ.): Δὲν ἀγαπῶ τὰ ἄτσαλα παιδιὰ Σαρεκκλ. Πὲ τὸν ἄτσαλο τὸν ἀνθρώπο νὰ φοβᾶσαι αὐτόθ. Καλὰ ἄτσαλα, τὰ καμαν (εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ εἶναι τὰ ἔκαμαν) Περίστασ. Ἐπαιρνα πέντε δέκα γρόσια, ἄτσαλα ἦτανε; Μυριόφ. 2) Ἀνεπιτήδειος ἀνίκανος Κρήτ. (Σητ.): Ἀτσαλος εἶναι γὰρ τέτοιες δουλειές. Ἀτσαλη ἐπόμεινε ὅς τοι δουλειές τοῦ σπιτιοῦ. Συνών. ἀδέξιος 2. 3) Ἀκοσμος εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὰ ἔργα, ἀπειρόκαλος κοιν. καὶ Καππ. Πόντ. (Κοτύωρ. *Οφ. Τραπ. Χαλδ.): Ἀτσαλος καὶ κακοκαμωμένος. Εἶναι ἄτσαλος ὅς τὰ λόγια του - ὅς τὸ περπάτημά του - ὅς τὸ φέρεσμά του κοιν. Βαρέα ἄρτσαλος εἶσαι *Οφ. || Φρ. Ἀτσαλε καὶ π'ράτσαλε καὶ γουρ'νοπαιδεμένε (ἐπὶ ἀνθρώπου ὅλως ἀγροίκου) Βιθυν. Συνών. ἀνταφλος 1, ἀπραχτος 3 ε. β) Ὁ ἀπροσέκτως καὶ ἀτάκτως γινόμενος κοιν.: Ἀτσαλη δουλεῖα κοιν. Ἀτσαλη περπατησιὰ Κορινθ. γ) Ἀτακτος εἰς τὸ βράδισμα Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κορινθ.): Ἀτσαλο μουλάρι Κορινθ. δ) Ἀτακτος, Καππ. (Σινασσ.) Πόντ. (Οἰν.) κ.ά.: Ἀτσαλον μωρόν Οἰν. ε) Ἀστατος, εὐμετάβλητος Θράκ. (Μέτρ.) 4) Ρυπαρός, ἀκάθαρτος Ἰκαρ. Κρήτ. κ.ά. Ἡ σημ. καὶ ἐν Ἐρωτοκρ. Ε 236 (ἐκδ. ΣΞανθουδ.) «ἀσούσ-σουμη κι ἀνέγνωρη, ἄτσαλη, βρομισμένη». Συνών. ἰδ. ἐν ἄτσαλιάρικος 1. 5) Αἰσχρολόγος σύνθηθ. καὶ Καππ.: Ἀτσαλος ἀνθρώπος, ὅτι φτάση λέει. Ἀτσαλη γλῶσσα. Ἀτσαλο στόμα. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἄτσαλιάρικος. β) Αἰσχρός, ἄσεμνος σύνθηθ.: Ἀτσαλες κουβέντες. Ἀτσαλος λόγος. Ἀτσαλα λόγια. 6) Δυσειδής, δύσμορφος Μακεδ. (Σιάτ.) Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἄσκημος 1. 7) Ὁ ἀμέτρως καταναλίσκων, πολυδάπανος, ἄσωτος Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.) 8) Ἀκάθαρτος, ἐπὶ γυναικὸς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐμμήνου ροῆς Κάρπ. Κύπρ. Ρόδ.: Ἐν ἡμπαίν-νουν οἱ ἄτσαλες μέσα, γιατί ἐν' ἄθ-θημα (δηλ. εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς λεχοῦς) Κύπρ. Γεναῖτες ἄτσαλες αὐτόθ. 9) Ὁ ἀρτίως μετὰ γυναικὸς συνουσιασθεὶς Κύπρ. 10) Ἀδύνατος, λεπτὸς Ζάκ. β) Ἀμέστωτος, τρυφερός, ἐπὶ σταχύων Λεξ. Δημητρ.: Ἀστά-χγα ἄτσαλα. γ) Ἡ μὴ ἔχουσα κοιλίαν ἐξωγκωμένην, ἐπὶ γυναικὸς ἐγκύου Πελοπν. (Λακων.) 11) Ὁ μὴ εὐρισκό-μενος ἐν καλῇ καταστάσει, ἀκατάστατος, ἄρρυθμος, ἀκα-νόμιστος κττ. σύνθηθ.: Ἀτσαλο περπάτημα - ράψιμο-φέρεσιμο κττ. Ἀτσαλα πράματα. Δουλειές ἄτσαλες. Ἀτσαλο σπῖτι σύνθηθ. Χουράφ' ἄτσαλου (ἀκατάλληλον πρὸς ἄρσιν διὰ τοὺς πολ-λοὺς θάμνους κττ.) Στερελλ. (Κλών.) 12) Ἐπὶ γεννη-

μάτων κττ. ὁ μεμιγμένος μετὰ χώματος, λίθων ἢ σκυβά-λων, ἀκάθαρτος Κάρπ. Κρήτ. Λευκ. Μῆλ. Μύκ. Νάξ. Ρόδ. Στερελλ. (Κλών.) Χίος κ.ά. — Λεξ. Δημητρ.: Ροβίθια-φα-σόλμα ἄτσαλα Λεξ. Δημητρ. Κριθάρι ἄτσαλο Κρήτ. Ἀλεσμο ἄτσαλο (τὸ πρὸς ἄλσιν προωρισμένον γέννημα) αὐτόθ. Σ'τάρι ἄτσαλο Λευκ. Συνών. ἄτσαλω πός. 13) Ἐπὶ ἐδέσματος, τὸ ἀπηγορευμένον ὑπὸ τῆς νηστείας Χίος: Ἀτσαλο φαεῖ. β) Συνεκδ. ἄνοστος Θράκ. (Σιρέντζ.) 14) Μεγάλος, ἰσχυρὸς Πόντ. (Σινώπ.): Ἀτσαλο φωτία (πυρὰ μὲ μεγάλας φλόγας). 15) Οὐς. θηλ. Σύμ. καὶ οὐδ. Ζάκ. Ρόδ., τὰ σκύβαλα τῶν δημητριακῶν καρπῶν: Τὸ σιτάρι ἐχει μέσα γούλην τὴν ἄτσαλ-λη Σύμ. Συνών. αἰρόσιτο (ἰδ. αἰρόσιτα), ἀπογυρίδι, ἀποδερμωνίδι, ἀποκο-σκινίδι 1, ἀποκοσκίνισμα 1, ἀποσίταρο, κοσκι-νίδι.

ἄτσαλοσίδερο τό, πολλαχ.

Ἐκ τῶν οὐς. ἄτσάλι καὶ σίδερο.

Χάλυψ: Σφαῖρες ἀπὸ ἄτσαλοσίδερο Συνών. ἄτσάλι 1.

ἄτσαλόστομος ἐπίθ. Βιθυν. Ζάκ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Κάλυμν. Κέρκ. Κεφαλλ. Πελοπν. (Οἰν. κ.ά.) Σκυρ. ἄτσαλ-λόστομος Μεγίστ. Σύμ. ἴσαλ-λόστομος Σύμ.

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἄτσαλος καὶ τοῦ οὐς. στόμα.

Ἀτσαλιάρικος, ὁ ἰδ.

ἄτσαλοτρώγω Κωνπλ. ἴσαλοτρώγω Κάλυμν. ἄτσα-λοτρώω Θήρ. ἄτσαλοντρώω Σάμ. ἄτσαλ-λοτρώω Σύμ. ἴσαλ-λοτρώω Σύμ. ἄτσαλ-λότρώω Ρόδ.

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἄτσαλος καὶ τοῦ ρ. τρώγω.

Ἐσθίω κακὰς τροφάς, τρώγω ὅτι τύχη, ἰδίᾳ ἐπὶ ἀ-σθενοῦς ἐνθ' ἀν.: Ἀτσαλοτρώει, γὰρ τοῦτο δὲ θὰ γίνῃ ποιέ-δον καλὰ Θήρ.

ἄτσαλοφαγιά ἢ, Θήρ. κ.ά.

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἄτσαλόφαγος.

1) Τὸ νὰ τρώγῃ τις ἀκόσμως, ἀπροσέκτως. 2) Τὸ νὰ τρώγῃ τις κακὰς καὶ βλαβεράς τροφάς.

ἄτσαλόφαγος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἄτσαλόφαος Θήρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ἄτσαλα καὶ τοῦ ἔφαγα ἀορ. τοῦ ρ. τρώγω ἀντὶ ἄτσαλοφάγος.

1) Ὁ ἀκόσμως, ἀπροσέκτως τρώγων. 2) Ὁ τρώγων τροφάς ἐπιβλαβεῖς.

ἄτσαλόχερο τό, ΚΠαλαμ. Βωμ.² 76.

Ἐκ τῶν οὐς. ἄτσάλι καὶ χέρι.

Χεῖρ ἰσχυρά, στιβαρά: Ποίημα.

Μὰ ἐσὺ κράτα, σφίγγε ὅς τ' ἄτσαλόχερό σου τὴ νεράδα σκλάβα, κοῦρσος σου καὶ βιός σου.

ἄτσάλωμα τό, πολλαχ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἄτσαλώνω.

1) Ἡ διὰ χάλυβος στόμωσις τῶν σιδηρῶν ἐργαλείων πολλαχ.: Τ' ἀξινάρι-τὸ τσεκούρι θέλει ἄτσάλωμα. Μὲ ἄτσάλι τῆς βράσις κάνουμε τὰ ἄτσαλώματα. Συνών. ἄτσαλω-σιὰ 1, στόμωμα. 2) Πληθ., τὰ ἐργαλεῖα τῶν οἰκοδό-μων ὅσα δύνανται νὰ στομωθοῦν Ἀνδρ.

ἄτσαλώνω (Ι) πολλαχ. Μέσ. ἄτσαλώνομαι Μύκ.

Ἐκ τοῦ οὐς. ἄτσάλι. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Στομώνω διὰ χάλυβος σιδηροῦν τι ἐργαλεῖον, οἷον πέλεκυν, σκαπάνην, μάχαιραν κττ.: Ἀτσαλώνω τὸ μαχαίρι - τὸ τσεκούρι κττ. Συνών. ἄτσαλίζω 1. β) Μεταφ. κάμνω τι ἰσχυρόν, ἄκαμπτον σύνθηθ.: Ἀτσαλώνω τὴν καρ-διά (ἐμπνέομαι ἀπὸ γενναιότητα καὶ τόλμην) σύνθηθ. Ἡ δυνατὴ καὶ καλόχυμη ρίζα ἄρχισε πάλε νὰ παίρνῃ ἀπάνω της,

